

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Riigiteaduste instituut

Bakalaureusetöö

Henri Lindepuu

**EESTI ISESEISVUSPARTEI IDEOLOOGIA JA SELLE MUUTUMINE
AASTAST 1994 KUNI 2012**

Juhendaja: Prof. Vello Pettai

Tartu 2013

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Olen nõus oma töö avaldamisega Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace.

.....
Henri Lindepuu

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Kontseptuaalne raamistik.....	4
2. Empiiria	12
2.1. Tuleviku Eesti Erakond	12
2.2. Eesti Iseseisvuspartei 1999. aasta programm	13
2.3. Eesti Iseseisvuspartei 2001. aasta doktriin	15
2.4. Eesti Iseseisvuspartei 2007. aastal.....	18
2.4.1. Eesti Iseseisvuspartei 2007. aasta programm.....	18
2.4.2. Eesti Iseseisvuspartei 2007. aasta teabeleht	21
2.5. Eesti Iseseisvuspartei 2011. aasta valimisprogramm	21
2.6. Järeldused	23
Kokkuvõte	26
Kasutatud kirjandus.....	27
Lisad.....	30
Lisa 1. Eesti Iseseisvuspartei 1999. aasta programm.....	30
Summary	32

Sissejuhatus

Eestis on korduvalt tehtud analüüse Riigikogus olevate erakondade kohta, kuid riigiteaduslikust vaatenurgast on mõnevõrra unarusse jäetud parlamendis esindamata erakondade uurimine. Olen valinud endale uurimisobjektiks Eesti Iseseisvuspartei (EIP), millele on igapäevases diskursuses külge haakunud paremäärmusluse silt. Asjaolust tingituna võtangi töös sihiks tõestada seda uskumust, võrreldes EIP ideoloogilisi dokumente aspektidega, mida krediteeritud riigiteadlased peavad uue euroopaliku paremäärmusluse tunnusteks.

Küll aga jõuti minust ette – sarnase teema kohta on Tartu Ülikoolis aasta tagasi uurimistöö teinud juba Anna-Liisa Birk. Et eristuda eelkäijast, lisasin uurimusele ka Tuleviku Eesti Erakonna (TEE) kui EIP eelkäija. Leian, et eelmainitud uurimistöös ei süvenetud EIP ideoloogiasse piisavalt, see vajaks rohkem uurimist, mida käesolevas töös kavatsengi teha. Seda enam, et kuigi EIP on tihti nimetatud paremäärmuslikuks erakonnaks, ei ole tihti määratletud, mille alusel teda paremäärmuslikuks liigitatakse, näitena Andres Kasekampi (2003) artikkel Eesti paremäärmuslusest. Järeldada saab, et iseseisva uuringu tagajärjel on tõdetud, kasutades samas artiklis välja toodud paremäärmusluse tunnuseid, et EIP tõepoolest on paremäärmuslik partei.

Seda tõdemust üritangi käesolevas uurimistöös korrata, leida uuringu tagajärjel, et EIP puhul on tõepoolest tegemist paremäärmusliku erakonnaga. Kasutan nii Kasekampi artiklis toodud tunnuseid, kui ka muid paremäärmuslusele omistatud aspekte.

Peaaegu sama võimatu, nagu on inimesel joonistada täiuslikku 90-kraadist nurka, on ka mingi partei täielik sobitumine mingi etteantud mudeliga – kui mudel ei ole loodud just antud partei järgi. Paremäärmuslikkusest ei anna tunnistust seega mitte 100%-line vastavus tunnustega, vaid enamiku tunnuste esinemine selgel kujul.

EIP on oma 2007. aasta valimiste teabelehes öelnud, et „EIP loodi 1994.a. [...] ja me oleme alati rääkinud kõike sedasama, mis praegugi, seega ainult tõtt, karmi tõtt.“ (Iseseisvuspartei.ee 2007b) Sellest lähtuvalt võtan oletuseks, et ka TEE puhul on tegemist paremäärmusliku erakonnaga.

Uurin, kas EIP vastab läbi aja enamikule paremäärmusluse tunnustele ja on seega paremäärmuslik erakond.

Tänu sõnad EIP esimehele Vello Leitole, kes varustas mind vajalike dokumentidega.

Kontseptuaalne raamistik

Selles peatükis seletan, milliseid meetodeid kasutan EIP määratlemisel paremäärmuslikuna. Kontseptuaalne raamistik hõlmab politoloogide paremäärmusluse ja seda puudutavate teemade analüüsi, mida ma kasutan paremäärmusluse tunnuste leidmiseks, kuidas ma hindan nende olemasolu ideoloogilistes dokumentides ning mis neiks ideoloogilisteks dokumentideks on.

Programmi analüüsimine saab olla muidugi ka täiesti objektiivne, vaadates näiteks üksnes, kui palju mingi sõna kordub ning milliseid sõnu üldse kasutatakse, kuid leian, et selline analüüs ei ole siinkohal pädev ning toetun pigem subjektiivsemale analüüsile, aga arvan selle andvat täpsemaid tulemusi. Nimelt ei keskendu ma analüüsis vaid mingite sõnade kordumisele, vaid toon esile ka sõnad, laused, mõtted, mis tulevad tekstis selgelt rohkem esile kui ülejäänud, mis jäävad teksti lugejale meelde põhisõnumitena. Ehk siis annan rohkem kaalu neile ideoloogiliste dokumentide punktidele, mis minule kui lugejale tõusevad lugemise käigus esile.

Sellest olenevalt annan igale käesolevas uurimistöös välja toodud ja arvesse võetavale paremäärmusluse tunnusele hinnangu, kui selgelt või tugevalt ta esineb ideoloogilistes dokumentides.

Hinnangute andmisel kasutan järgmiseid väärtuseid:

- 1) Puudub – kui mingi tunnus puudub erakonna ideoloogilistest dokumentides või selle esinemine programmis ei anna erakonnale veel sellele vastavat selgesuunalist määratlust.
- 2) Olemas – kui programmis on selgelt olemas vastav tunnus.
- 3) Rõhutatud – kui programmis esineb antud tunnus väga selgelt ja läbivalt.

Selline eristus tuleneb sellest, et mõned tunnused võivad esineda mitmel parteil, näiteks retooriline populism – halvad nemad vs head meie, on üks üldisemaid tunnuseid. Erakondi, kelle programmides esineb rassismi, leiab aga vähem. Seetõttu saab kahtluse korral anda tugevama kaalu eksklusiivsematele tunnustele nagu rassism, ksenofoobia, natsionalism ja autoritaarsema korra pooldamine, demokraatiavastatus.

Mis on aga EIP ideoloogilisteks dokumentideks? EIP-l on asutamisest alates kuni aastani 2012 5 ideoloogilist dokumenti. TEE-l oli vastu võetud vaid üks programm kuid sellele lisanduvad samal suuskogul tehtud avaldused. Ideoloogilisteks dokumentideks on:

- 1) Tuleviku Eesti Erakonna 1994. aasta programm ja sama aasta suuskogu avaldused (Tuleviku Eesti Erakond 1995)
- 2) Eesti Iseseisvuspartei 1999. aasta programm (Lisa 1)
- 3) Eesti Iseseisvuspartei 2001. aasta doktriin (Iseseisvuspartei.ee 2001)
- 4) Eesti Iseseisvuspartei 2007. aasta programm (Iseseisvuspartei.ee 2007a)
- 5) Eesti Iseseisvuspartei 2007. aasta teabeleht (Iseseisvuspartei.ee 2007b)
- 6) Eesti Iseseisvuspartei 2011. aasta valimisprogramm (Iseseisvuspartei.ee 2011)

EIP doktriinile on lisatud nende kodulehel ka kommentaar, mis sisuliselt kätkeb endas lühikest osa praeguse Iseseisvuspartei esimehe Vello Leito kirjutist nimega "Eesti arengustrateegia aastaks 2000", mis pärineb Eesti Komitee poolt heaks kiidetud ja Riigikogule soovituslikuks lugemiseks antud 1992. aasta brošüürist "Eesti tee". Siit on selge, et kuigi see osa ei sisaldu ametlikus doktriinis, on see siiski Iseseisvuspartei mõttemaailma aluseks ja sellepärast tuleb seda analüüsida koos doktriiniga.

Piero Ignazi (2003: 1) väidab, et kuni 1980-ndateni oli paremäärmuslus neofašismi ja neonatsismi sünonüümiks. Mõningal määral, vähemalt tavainimese puhul, on selline arvamus säilinud tänapäevani, kui refereerida Postimees Online (2011) intervjuud EIP esimehe Vello Leitoga, kus Postimees Online lugejate küsimustes nimetati Iseseisvusparteid muu hulgas „natsistlike vaadetega parteiks“. Tänapäevane arusaam paremäärmuslusest, vähemalt akadeemilistes ringides, aga erineb sellest.

Paremäärmuslust ei saa määrata tüüpilise parem-vasak skaalaga, EIP paigutuks sellel teiste Eesti erakondade keskele või isegi vasakule (Birk 2012: 18-19). See määratlus liigitab Iseseisvuspartei vasakpoolseks eelkõige majanduse kaudu, sest proteksionism on selle skaala järgi vasakpoolne väärtus. Tuleb kasutada erilisi paremäärmusluse tunnuseid.

Järgnevalt loetlengi uurimustöös kasutatavaid tänapäevase paremäärmusluse tunnusjooni ning nende määratluste autoreid. Esimeseks autoriks on Nicolò Conti ja tunnusjooneks Euroopa Liidu (EL) vastasus.

Nicolò Conti (2011 :635) jaotab EL-i vastasuse kolme kategooriasse:

- 1) Rahulolematus rahvuslike huvide kaitsega EL-s
- 2) Opositsioon Euroopa Liidu poliitikale
- 3) Protest suveräänsuse loovutamisele

Ta uurib paremäärmuslike parteide programme, mida on kokku 30, millega nood end Europarlamendi valimistel esitlesid. (Conti 2011 :636) Need dokumendid pakuvad parteist unitaarse variandi, ei võta arvesse partei-siseseid lahkarvamusi. Kaasatud riike oli 15: Austria, Belgia, Tšehhi, Eesti, Prantsusmaa, Saksamaa, Kreeka, Ungari, Itaalia, Leedu, Poola, Portugal, Slovakkia, Hispaania ja Ühendkuningriigid. Kusjuures Conti (2011 :637) uuring hõlmab programme aastatest 1979–2004, kuid paremäärmuslike parteide programmid pärinevad peamiselt aastatest 1994–2004, vaid kaks on aastast 1989, seega pärineb info peamiselt 10-20 aasta tagusest ajast.

Conti (2011 :637) uurib küll Euroopa radikaalse parempoolsuse suhtumist EL-i, kuid toob ka sisse vanemate programmide asjakohasuse kinnitamiseks EL-i puudutavate seisukohtade muutumise läbi aja, eriti paremäärmuse programmides. Siinkohal toetub ta Matthew Gabeli ja Simon Hixi (2004) uuringule, mis kinnitab, et radikaalsete parteide suhtumine EL-i on ajapikku muutunud vähe ning muutused leiavad aset pigem just mõõdukates parteides. Seega uuringus kasutatud programmid, hoolimata sellest, pärinevad 10 või enamagi aasta tagusest ajast, on suure tõenäosusega siiski tänapäevalgi relevantset.

Seda toetavad ka Aleks Szczerbiacki ja Paul Taggarti (2003, 2008) uurimused, mis kinnitavad, et radikaalsed parteid, sealhulgas siis ka paremäärmuslikud parteid, ei ole aldis muutma oma suhtumist EL-i ja on oma seisukohtades suhteliselt stabiilsed või nagu leiab Hanspeter Kriesi (2007), et äärmuslused, kusjuures eriti just paremäärmuslus, muutuvad ajapikku oma seisukohtades aina radikaalsemateks, siinkohal siis EL-i vastasuses.

Conti (2011 :638) leidis, et paremäärmuslikel parteidel on pea 11 korda suurem tõenäosus omada programmis EL-i liikmelisuse vastaseid sõnumeid. EL-i vastaseid sõnumeid sisaldasid uuritud paremäärmuslike parteide programmidest 70%.

Lisaks uuris Conti (2011 :643-644) veel suhtumist ühisesse kaitse-, välis-, immigratsioonipoliitikasse, kus enamus paremäärmuslikest parteidest oma programmis

kas ei maininud seda teemat üldse või suhtus sellesse negatiivselt, pidades õigeks, et kõnealune poliitika kuuluks täielikult rahvusriigi pädevusse.

Conti (2011 :645) ise toob eranditena välja, et mõnes riigis on paremäärmus EL-i suhtes hoopiski positiivselt meelestatud ja ühtlasi väidab, et mingist põhimõtetega opositsioonist EL-i vastu ei saa paremäärmusluse puhul rääkida, sest vaated sellest, mis roll EL-l peab olema, erineb erakonniti üsna ulatuslikult. Samas tuli Conti uurimusest selgelt välja, et paremäärmuslikud parteid on üldjuhul EL-i suhtes negatiivselt meelestatud, tuletades meelde – EL-i liikmelisuse vastast sõnumit sisaldasid 70 % uuritud paremäärmuslike erakondade programmidest, ja paremäärmuslikud parteid pooldavad eelkõige võimu jäämist rahvusriikidele, seega neid saaks lugeda paremäärmusluse tunnusteks. Muidugi tuleb siin arvestada Conti (2011 :650) kokkuvõtet oma uurimusele, mis täheldab, et radikaalse paremäärmusluse seas on kõige vähem koherentsust, kui võrdluseks võtta teised Euroopa partei perekonnad. Samuti tõstatatakse küsimuse, kas paremäärmusluse puhul on tegu tõepoolest partei perekonnaga või on sinna lihtsalt kokku lükatud ebamääraste ideoloogiatega rahvuslikud parteid.

Käesolevas uurimistöös järgib mõtet, et paremäärmuslus on siiski ideoloogia ning suured erinevused tulevad riikide olude vahelistest erinevustest, sest paremäärmuslus seab kõrgele kohale siiski oma rahva ja sellega seostuvad probleemid võivad paikkonniti erineda.

Conti (2011 :635) liidab programmide uurimisele juurde veel partei suuna tõelise esinduse ehk europarlamenti liikmetest partei liikmete tegeliku käitumise hääletamisel. See on samuti suures osas partei eliidi arvamus, kuid see võib, olenevalt europarlamenti liikmete arvust, olla laiem ja täpsem partei suuna määraja kui programm. EIP-l aga puudub esindus nii Europarlamentis kui Riigikogus ning seega käesolevas uurimustöös ei kasutata Conti artikli seda tahku.

EIP ei ole kordagi EL-i parlamenti valimistel osalenud, seega neil puuduvad vastavad programmid, kuid kuna on kaheldav, et parteide programmid, millega minnakse EL-i parlamenti valimistele, erineksid kardinaalselt tavaprogrammidest, siis luubi alla satuvad EIP teised ideoloogilised dokumendid, milles otsitakse Conti poolt välja toodud EL-i vastasusele viitavaid teese, mille kolm varianti olid eelnevalt väljatoodud.

Proportsionaalse valimissüsteemiga riigis näitavad paremäärmuslikud erakonnad oma programmides üles rohkem oma põhiteemat – kultuurilist proteksionismi, samal ajal

majoritaarsetes valimissüsteemides kasutatakse rohkem populismi. (Norris 2005: 271)
Lühidalt, mida raskem on valituks saada, seda rohkem on näha ka populismi.

Ühest küljest peaks Eestis parteidel olema suhteliselt kerge pääseda parlamenti – kui võrrelda majoritaarset süsteemi kasutavate riikidega. Künnis 5% on Euroopa kontekstis täiesti tavaline, arvestades, et Euroopa keskmine, jättes välja Türgi, on 4,6% (Zimbron 2007: 18), kuid EIP pole kordagi pääsenud parlamenti ja 2011. aasta valimistel jäid Riigikogust välja ka paljud Iseseisvusparteist parema tulemuse saanud erakonnad, nagu Erakond Eestimaa Rohelised (Vabariigi Valimiskomisjon 2011). Kas raskus valimiskünnise ületamisel võib tähendada, et appi võetakse populism?

Arvatavasti võib seda nii näha, sest kuigi valimissüsteem on proportsionaalne, võivad saatuslikuks saada muud süsteemi osad, jättes kõrvale Iseseisvuspartei endi võimaliku võimekuse endile küllaldaselt valijaid meelitada. Saatuslikuks võivad seega saada näiteks olematu rahastamine, võrreldes juba parlamendis olevate erakondadega, ja seega väiksem meediakajastatus, kas või reklaami näol. EIP ei ole kordagi oma 14 tegutsemisaasta jooksul suutnud ületada riigikogu valimiskünnist, seega võime olla kindlad, et parteil on valimiskünnise ületamisega raskusi.

Nii Pippa Norrise väljatoodud kultuuriline proteksionism kui ka populism leiavad kajastust Cas Mudde kaudu, kes kasutab neid kui paremäärmusluse põhitunnuseid. Kui eelnevalt Norris järeldas, et mida raskem on paremäärmuslikul erakonnal ületada valimiskünnist, seda rohkem hakatakse kasutama populismi, siis Mudde ei erista märgatavalt nende ilmumist olenevalt valimissüsteemist ega raskusest saada valitud.

Mudde (2010: 1173) arutleb enda tekstides eelkõige populistliku radikaalsuse üle, sellepärast on ka tema välja toodud paremäärmuslusele omistatud ideoloogilised teesid omistatud just populistlikele parteidele. Eelnevalt on aga paika pandud, et Iseseisvusparteil on raskusi valituks osutumisega, mis Norrise järgi võiks viidata populismi kasutuselevõtule.

Mudde (2010: 1173) annab populistlikule paremäärmuslusele kolm põhilist tunnust. Esimene neist on nativism ehk usk, et riigis peaksid elama ainult mingi kindla rahvusgrupi liikmed ja et väljastpoolt seda rahvusgruppi tulevad elemendid, olgu neiks inimesed või ideed, on sellele homogeensele rahvusriigile kahjulikud. Eesti puhul võib siin oodata vastasust vene rahvusest elanike suurele osakaalule Eesti rahvastikust ning ka näiteks vastasus EL-i direktiividele, kuivõrd nad on väljastpoolt tulevad ideed.

Teine tunnus on autoritarism, uskumus, et karmilt korrastatud ja autoriteedi rikkumist rängalt karistav ühiskond on efektiivne valitsusviis. (Mudde 2010: 1774) Eesti Iseseivuspartei puhul saame jälgida korra ja autoriteedi tähtsust, sest autoritarism ei pea tähendama tingimata autoritaarset riigikorda, nagu ta oli Eestis enne teist maailmasõda.

Kolmas tunnus on populism, mida Mudde käsitleb kui ühiskonna eraldamist kaheks üdini homogeenseks grupiks – puhtad, head inimesed ja korrumpeerunud eliit. Lisaks sellele nõutakse, et poliitika peab kehtestama rahva tahet. (Mudde 2007: 23) Siin võib näha ühest küljest vastuolu populismi ja autoritaarsuse vahel, tahetakse esindada rahva tahet, samas autoriteedi rikkumist ei tolereerita. Teisest küljest jällegi, vähemalt Eesti ühiskonnas, on populismil juures halb maik, mis ei erinegi nii väga petise omast. Seega siin võib mõelda, et rahva tahet austatakse selleks, et saada valituks ning pärast valituks saamist ei peeta seda, vähemalt näiliselt, oluliseks või leitakse selle eiramiseks vabandusi, ise samal ajal autoritarismi pooldades.

Paremäärmuslikke parteisid saab näha liberaaldemokraatlike ühiskondade väärtuste vastastena. Cas Mudde (2000; 2002) paneb nad esindama alternatiivset visiooni poliitikast ja ühiskonnast. Sellega samal ajal vastandutakse tavaarusaamale valitsuse vahetumisest ehk valimiste tulemusel valitsuskabinette omava(te) partei(de) vahetumisele. Need on paremäärmuslike parteide jaoks liiga sarnased üksteisega, et nende vahetumisest võiks midagi muutuda. Sellist seost võib näha ka populistlikuna, jällegi lihtsustatud võtmes, et eliit on korrumpeerunud ja kuri ja nemad on päästjad.

Elisabeth Carter (2005: 17) leiab samal teemal, et paremäärmuslikud parteid tõukavad eemale esiteks demokraatliku õigusriigi põhimõtted, institutsioonid ja protseduurid ning teiseks ei tunnista inimvõrdsuse printsiipi. Esimese tunnuse saab omistada autoritaarsuslembusele, teine ehk inimvõrdsuse mittetunnistamine annab õigustust rassistlikele ideoloogilistele väärtustele, olgu nad nii rängad või leebed kui tahes. Sellest lähtudes saab omistada paremäärmuslusele ükskõik millises kontekstis oma rahvuse eelistamise teisele rahvale.

Mida tähendab käesoleva uurimistöö kontekstis üldse ideoloogia? Roger Eatwelli (1999:17) kohaselt on poliitiline ideoloogia mingi suhteliselt koherentne empiiriliste ja normatiivsete uskumuste ja mõtete kogum. Lisaks toob ta välja, et need uskumused ja mõtted keskenduvad eelkõige inimloomusele, ajaloo- ja sotsiopolitiilisele korraldatusle. Jättes kõrvale selle definitsiooni teise poole ehk konkreetsed käsitletavat

teemad, saame ideoloogiat kerge vaevaga kõrvutada programmiga, sest programm käsitleb, milline peaks partei arvates olukord olema ja mida selleks tuleb teha ehk kirjeldab oma normatiivi ning empiirilist poolt.

Käesoleva uurimistöö esimene etapp oli leida ja tuvastada piisav hulk kriteeriume tänapäevase paremäärmusliku ideoloogia jaoks. Nende alusel saab määrata ka EIP ideoloogia või kui Iseseisvuspartei ei peaks vastama paremäärmuslikule ideoloogiale, siis on saadud vähemalt määrata, et tegu pole paremäärmusliku parteiga ning saab uurida edasi, millega tegu.

Cas Mudde (1996) on minevikus välja toonud lausa 58 erinevat tunnust, mis iseloomustavad paremäärmuslikku parteid, kuid neist olulise kaaluga ehk siis rohkem esinevaid on vaid viis. Nendeks on natsionalism, ksenofoobia, rassism, anti-demokraatlik meelsus ja tugeva riigi pooldamine. (Hainsworth 2008: 68) Need viis saab aga lihtsalt paigutada kahe Cas Mudde uuemal ajajärgul välja pakutud tunnuste alla. Nimelt natsionalismi, ksenofoobia ja rassismi saab liita kokku nativismiks. Anti-demokraatlik meelestatus ja tugeva riigi pooldamine käiksid justkui autoritarismi alla. Selline alaliigenduste lisamine annab võimaluse vaadelda neid kahte tunnust – nativism ja autoritarism – lähemalt. Selle tarbeks on aga tarvis need eelnevalt lahti seletada.

Enamus neist on enesestmõistetavad, kõige suuremaks vahetegemise kohaks on ehk rassism ja ksenofoobia. Ksenofoobia viitab negatiivsele suhtumisele väljastpoolt tulijatesse ning väljendub seega kõige selgemini immigratsioonivastasuses (Hainsworth 2008: 68). See haarab endas ka üldisemat vaenulikkust võõrasse etnilisse gruppi või kultuuri. Rassism, nagu nimigi ütleb, viitab inimeste paremaks ja halvemaks liigitamisele mingite rassiliste tunnuste põhjal: nahavärv, välimus, kuid ka rahvuslikud tunnusjooned. Ksenofoobia puhul võib tegu olla pikaajaliste või sundimmigrantidega, nagu Eestis võiks nimetada siin elavaid venelasi. Kui aga määratletakse venelasi kollektiivselt kui mingit halvemat rahvast, siis on tegemist rassismiga. Natsionalism ehk rahvuslus on eelkõige oma rahva positiivsena näitamine, mitte võõra negativiseerimine, Täpsemalt on tegemist rahvuse tunnuste radikaliseerimisega, nende kasutamise suurendamisega, mille eesmärgiks on homogeenne rahvusrükk (Minkenberg 2002: 337).

Muidugi, eelmainitud autorid, eriti Conti, käsitlevad eelkõige Euroopa paremäärmuslust, kelle EL-i vastasust ongi raske muu maailma kohta rakendada. Eesti on Euroopas, seega ei teki arvatavasti probleeme nende teooriate rakendamisega EIP puhul.

Lõplikud tunnused ja nende alatunnused, mille järgi määratakse EIP ja TEE ideoloogiat paremäärmuslikuna on seega:

- 1) Euroopa Liidu vastasus
 - a. Rahulolematus rahvuslike huvide kaitsega EL-s
 - b. Opositsioon Euroopa Liidu poliitikale
 - c. Protest suveräänsuse loovutamisele
- 2) Populism
- 3) Nativism
 - a. Natsionalism
 - b. Ksenofoobia
 - c. Rassism
- 4) Autoritarism
 - a. Antidemokraatlik meelestatus
 - b. Tugeva riigi pooldamine

Muidugi saaks ülaltoodud tunnuseid ja alatunnuseid veelgi üksikasjalikumalt lahti mõtestada, lisades näiteks antidemokraatliku meelestatuse alla õigusriigi põhimõtte tagasilükkamise, kuid nii kaugale minek ei ole käesoleva uurimistöö piires väga oluline. Tunnused on küllalt selged, et määrata, kas Iseseisvuspartei ja TEE puhul on tegu ideoloogiliselt paremäärmuslike erakondadega või mitte.

2. Empiiria

2.1. Tuleviku Eesti Erakond

Tuleviku Eesti Erakonna programm koosneb kolmest osast: Sissejuhatavatest lõikudest, väljatoodud lühipunktidest ehk tähtsaimatest eesmärkidest, ning kolmandast osast, mis on omakorda jagatud temaatilisteks, TEE ideoloogilisi väärtusi pikemalt ja laiemalt seletavateks peatükkideks. Eespool olevaid ideoloogilisi tunnuseid võib seega võtta teatud mõttes tähtsamate või rõhutatutena, sest nähti vajadust tuua välja just need.

Esimeses osas puudutatakse paremäärmusluse seisukohalt olulistest teemadest vaid tugevat riiki ning seda negatiivses tähenduses. Riiki nähakse kui inimese abivahendit, inimese teenrina ning kui riik võtab omale sellest rohkem võimu, siis ta „lõhub ühiskonda ja takistab inimese loomulikku toimimist“. Riigi eesmärki rahva teenrina on mainitud programmis kolm korda ning see on üks rõhutatumaid punkte programmis. Küll aga pakkus TEE kolmanda osa lõpupoole välja nõrgemate toetamise ja mitmeid toetusprogramme, näiteks kolme lapse emale tagada toetuste näol keskmine palk, kuid sealkohal on nenditud, et selline toetamine peab liikuma lõpuks riigi tasandilt üle omavalitsuste ja erasfääri tasandile.

Omavalitsuste võimekusele pannakse palju rõhku, rohujuure tasandil valitsemine on samuti väga oluline teema programmis. Riigil ei lubata sekkuda kohalikesse probleemidesse, toetatakse kohalikke makse ja munitsipaalpolitseid. Kuna ka rohujuure tasandil valitsemise toetamist võib näha kui demokraatia toetamist, siis on raske näha Tuleviku Eesti Erakonda antidemokraatlikuna.

Teine teema, mis esimeses osas mõnes mõttes kajastub, on rahvuslus. Kui esimeses osas räägitakse sellest kaudselt läbi fraasi „esivanemate hääle kaja meis“, siis teises osas on juba selgelt välja öeldud, et riigi ülesanne on tagada eestluse areng. Rahvusest uuesti räägitakse aga alles programmi kolmanda osa lõpus, kuid sealkohal ollakse seisukohal, et „rahvuskultuur on oluline eeldus rahvuse püsijäämiseks“ ning selle säilitamine ja edasiarendamine on äärmiselt oluline. TEE võtab omale eesmärgiks eesti rahva püsijäämise oma põlisel kodumaal. Kuigi käsitletud teema on alles programmi lõpus, selgub tekstist, et tegu on vägagi tähtsa punktiga, mis heidab kahtlust programmi punktide järjekorrale punktide tähtsuse määrajana.

Rahvusluse juures tuuakse sisse ka Eestis elavad välismaalased, kellega TEE soovib teha „konstruktiivset“ koostööd ning kultuuriautonoomiate kaudu soodustada nende integreerumist Eesti ühiskonda. Sellele lisandub vaba suhtlus päritolumaaga ning soovi korral repatrieerumisvõimalus. Ksenofoobiat ega rassismi programmis seega ei leidu.

Kolmanda osa algul on lühidalt, ühe lõiguna mainitud ka EL-i, propageerides sellega mitteühinemist, nähes probleemsetena nende poliitikat tööjõu vabast ja kapitali kontrollimatust liikumisest. Küll aga lisab EL-i teemale rõhku ainuke paremäärmusluse kohalt oluline suurkogu avaldus, mille teemaks on just EL. Liitumise tulemusena nähakse eesti rahvust kadumas, öeldes, et EL ei garanteeri eesti identiteedi säilimist.

TEE eesmärkides oli rõhutatult esindatud seega:

- Natsionalism

Olemas olid ka:

- Rahulolematus rahvuslike huvide kaitsega EL-is
- Opositsioon Euroopa Liidu poliitikale

Ning puudusid:

- Protest suveräänsuse loovutamisele
- Ksenofoobia
- Tugeva riigi pooldamine
- Populism
- Rassism
- Anti-demokraatlik meelestatus

Väheste tunnuste esinemise kaudu on raske väita, et tegu on paremäärmusliku erakonnaga. Lubati väarikat elu kõigile ja abi halvas seisus olijatele, samas ei räägita ulatuslikest heaoluriigi tunnustest, selle alusel võiks näha paremäärmusliku asemel TEE-d hoopis umbkaudu vasak-tsentrismiliseks.

2.2. Eesti Iseseisvuspartei 1999. aasta programm

EIP 1999. aasta programm seab oma ülesehitusega tähtsaimale kohale Eesti riigi olemuse ja Eesti rahva, need on esimesed peatükid. Julgeolekut, ka Eestis elavate välismaalaste osas, ning EL-i ning muud välispoliitilist teemat käsitlevad peatükid asuvad programmi lõpuosas, mis viitab nende väiksemale tähtsustamisele.

See muidugi ei tähenda, et EL-i vastasus programmist puuduks. Majanduse päästmise ainuvõimalusena nähakse Eesti majanduse lahtisidumist Euroopa Komisjoni juhtimise alt, seega ei ole Iseseisvuspartei arvates Eesti rahvuslikud huvid kaitstud Euroopa Liidu juhtimise all ning selle seisukohaga vastandutakse samaaegselt ka EL-i poliitikale. „Euroopa Liidu“ peatüki all nähakse Eesti tulevikku iseseisva riigina ning kuigi ei öelda selgelt välja, et Eesti koht ei ole EL-s (see otsus jäetakse rahvahääletusele), kõlab läbi negatiivne hinnang sellega liitumisele. Seda rõhutab veelgi seisukoht esimesest peatükist: „Oleme vastu igasugusele tähtajatule suveräänsuse delegeerimisele.“ Kuna EL-s olemisel puudub tähtaeg, on paslik järeldada, et ka see läheb selle punkti alla, kinnitades seega suveräänsuse loovutamise protesti tunnuse olemasolu.

Programmi põhiteemaks on aga selgelt rahvus, natsionalism. Juba preambulas on paika pandud, et Eesti on „eestlase kodumaa, kus on tagatud eestluse areng, rahvusriik“, järgnevalt on sinna lisatud veel rahvuslik majandus. „Rahvuspoliitika“ peatükk arendab seda mõtet edasi, lisades, et eestlane peab omal maal jääma enamusrahvuseks. Kui üldised rahvust käsitlevad seisukohad on programmi eesotsas, siis kultuuri puudutav peatükk on alles eelviimane. Seal öeldakse, et ühiskonna aluseks on rahvuskultuur ning selle igakülgne toetamine on EIP eesmärk.

Märksa väiksemal hulgal leidub programmis ksenofoobiat. „Rahvuspoliitika“ peatükis võetakse seisukoht, et kodakondsuse nullvariant ei ole vastuvõetav, kuid samas ei õhutata vaenu kodakondsuseta inimeste vastu. Nendesse suhtutakse rahumeelselt ja tahetakse võimaldada neile vastastikuste kokkulepetega tagatud repatrieerumist. Kuna EIP-le ei ole kodakondsuse nullvariant vastuvõetav, siis saab sellest järeldada, et kes kodanikuks saab, on vähemalt mingil määral eestlane või eestistatud, mis jätab mittekodanikud võõra rolli. Ksenofoobia väljendub seega ka seisukohas keelata mittekodanikel maa ja maavarade omamine. Rassismi programmis ei esine.

Programm on väga demokraatlik ja seda kõikvõimalike erinevate vabaduste väljatoomise kaudu. Preambulas tuuakse eraldi välja otsustusvabadus, usuvabadus ning nähakse Iseseisvuspartei valitsetud Eestit paigana, kus riik teenib inimest, mitte inimene riiki. Viimast võib näha mingil moel kaudselt ka kui populismi ilmingut, viidates kuidagi rahva tahtele, kuid sellest jääb väheks, et selgelt kinnitada populismi olemasolu programmis. Lisaks sellele puudub populismi teine pool, eliidi ja rahva tugev eristus.

Demokraatia pooldamisena võib näha ka selle rohujuure tasandile viimise toetamist. Iseseisvuspartei toetab „Riigikorralduse“ peatükis tugevamaid omavalitsusi ning leiab, et maksude ümberjaotamise kaudu peaksid just omavalitsused saama rohkem raha. Kõik see välistab 1999. aasta programmi nägemise antidemokraatlikuna. Tugeva riigi pooldamist võib sealt aga leida.

Programmi järgi peab EIP riiki kõrgeimaks organiseerituse vormiks vastandina „uusliberalistlikule arusaamale“, et riik on halb peremees. Majanduse seisukohalt nähakse olulisena, et riik ei laseks erastada julgeoleku seisukohalt tähtsaid majandusüksusi ning nähakse riigisektori osakaalu majanduses vähemalt 35% juures, mida võib pidada suureks osaks, võttes arvesse EIP vastandumist „uusliberalismile“, mis nõuab suures osas erastamist. Nähakse ka ette sekkumist palkadesse, tagamaks inimestele väärrika sissetuleku. Samal ajal vähendatakse maksukoormat, kuid suurendatakse maksuameti volitusi ning tugevdatakse Riigikontrolli. Riik peab programmi sõnul reguleerima ka välisinvesteeringuid, et ükski jõud ei saavutaks majanduslikult liiga suurt ülekaalu. Tugeva riigi nõue on programmis seega mõõdukalt esindatud.

1999. aasta programmis oli rõhutatult esindatud seega:

- Natsionalism

Olemas olid ka:

- Rahulolematus rahvuslike huvide kaitsega EL-s
- Opositsioon Euroopa Liidu poliitikale
- Protest suveräänsuse loovutamisele
- Ksenofoobia
- Tugeva riigi pooldamine

Ning puudusid:

- Populism
- Rassism
- Anti-demokraatlik meelestatus

2.3. Eesti Iseseisvuspartei 2001. aasta doktriin

Doktriin on EIP mahukaim ning detailseim dokument. Kohe sissejuhatava peatüki järel tehakse juttu „Uuskolonisatsioonist“ ja „Euroopa Liidust“. EL-i vastasus on doktriinis läbiv teema, teisi paremäärmusluse tunnuseid esineb tunduvalt vähem.

Juba sissejuhatavas peatükis nähakse EL-i asendusena punasele kommunismile, mille laienemine ei ole kasulik rahvusriikidele. „Uuskolonisatsioon“ peatükis selgitatakse kaupade, kapitali ja allhangete vaba liikumist kui negatiivset nähtust, maailma võimu- ja rahaeliidi ärikatset. Kaupade vaba liikumine on aga ka üks EL-i põhiteese, seega vastandutakse kaudselt EL-i poliitikale. Seda seisukohta kinnitab ja tugevdab „Euroopa Liidu“ peatükis kirjutatu, nimelt EL-i ühisraha ja nelja põhivabaduse, muuhulgas ka kapitali vaba liikumine, nägemine negatiivsena. EL muundub nende kaudu „majandusagressiivseks subjektiks“. Sellest tulenevalt laienetakse itta, et omandada odavat tööjõudu, uusi turge, maad ja ressursse.

Juba aastal 2001 nähti Eestit nii majanduslikult kui ka välispoliitiliselt EL-i poliitikat järgivat. „Majanduse“ peatükis nähakse vajadust luua oma poliitika neis valdkondades, seega vastandutakse üheaegselt EL-i poliitikale ning ei olda rahul rahvuslike huvide kaitsmisega EL-i poliitika poolt. Küllap nähakse selle poliitika all sellist käitumist, mis tagaks sissepääsu EL-i. Võib ka oletada, et see poliitika jätkuks EL-i sisse saades, seega on õigustatud nendes poliitikavastasuse ja rahvuslike huvide kaitsmise probleemi tunnuste nägemine.

Ka julgeolekupoliitikas nähakse probleeme. Nimelt on EIP seisukoht, et EL-i poolt loodavad kriisiväed ei ole midagi muud kui sõjajõud ning et Europolile on antud volitusi, mis rikuvad inimõiguste kaitse konventsiooni, ning mida EIP kirjeldab politseiiriigi loomisenä.

Rahvuslike huvide kaitsmise seisukohalt nähakse EL-i Eesti majanduse hukutajana, sest Eesti ettevõtted oma väikese konkurentsivõime tõttu lihtsalt pankrotistuksid. Doktriinis tsiteeritakse ka Romano Prodi, tollase Euroopa Komisjoni presidendi, 2001. aasta kõnet, kus ta sõnab: „Kui eesmärgiks on saada rohkem raha, siis on mõttekam juba seista väljaspool Euroopa Liitu.“ Praeguse olukorra jätkumisel, leitakse, kaotab eesti rahvas oma kodumaa ja aborigeniseeruks.

Selle kõige järeldus on lihtne, EIP näeb majanduse päästmise eeltingimuseks kohest EL-i liitumistaotluse tagasivõtmist. Eestil nähakse valikut, kas minna uuesti „suurte vendadega“ liitu või jääda iseseisvaks. Selge protest suveräänsuse loovutamise vastu, millele lisaks ollakse doktriinis vastu ka Euroopa Kohtu ülimuslikkusele, millest tulenevalt ei oleks Eesti seadused enam Eestis kõrgeimad.

Ülejäänud tunnuseid esineb, nagu peatüki alguses öeldud, märgatavalt vähem, kuid mõned neist on siiski esindatud. Doktriini eesmärgiks on seatud olla hoiatajaks Eesti riigi ja rahva mahamüümise plaani ees. Lahendusena nähakse Eestit EL-i viivate erakondade toetamise täielik lõpetamine, kusjuures doktriini juuresolevates märkustes süüdistatakse Eesti uuskoloniseerimise legaliseerimises Riigikogu liikmeid, kes võtsid vastu Eesti Panga seaduse, „mis tõstis Eesti Panga riigiks Eesti riigi kohale“. Mingil määral võib seega väita, et Eestit doktriini kirjutamise hetkel valitsevaid jõude nähakse kurja eliidina, kes plaanivad Eesti rahva allakäiku ehk doktriinis esineb ka ühiskonna populistlik käsitlus.

Sisust ei puudu ka nativism. Rahvuslus on doktriinis läbiv. Pidevalt on mainitud rahvuslikku rikkust ja rahvuslikku majandust. Eestlane on seotud tugevalt oma kodumaaga – see ilmneb vastuseisust EL-i püüdlustele Eestit üle võtta, mis viivat EIP sõnul eestlase aborigeniseerumiseni. Ksenofoobiat käsitleb väga põgusalt lause, kus käsitletakse vene vähemust Eestis ning nähakse lahendusena soovijate integreerimist ning ülejäänute repatrieerimist. Tähele tuleb panna, et tegu pole sunniviisilise tagasisaatmisega Venemaale, vaid protsessi eeldusena nähakse kahepoolseid selleteemalisi läbirääkimisi. Rassism doktriinist puudub ning doktriini lisas, „Eesti Arengustrateegia Aastaks 2000“, on hoopiski kiidetud Aasiat kui iidse vaimukultuuri piirkonda ja nähakse sealt õppimisvõimalusi eetika, planeedisäästlikkuse, tarbimiskultusele vastanduvale ja sisemisele rahule rajatud väärtushinnangute osas.

Doktriinis olid rõhutatult esindatud seega:

- Rahulolematus rahvuslike huvide kaitsega EL-s
- Opositsioon Euroopa Liidu poliitikale
- Protest suveräänsuse loovutamisele

Olemas olid ka:

- Populism
- Natsionalism
- Ksenofoobia

Ning puudusid:

- Rassism
- Tugeva riigi pooldamine
- Antidemokraatlik meelestatus

2.4. Eesti Iseseisvuspartei 2007. aastal

2.4.1. Eesti Iseseisvuspartei 2007. aasta programm

Võtan eelduseks, et programmis käsitletud punktid on tähtsuse järjekorras, eespool olevad on tähtsamad tagapool olevatest. Esmase tähtsusega on EIP-l Eesti riigi olemus, millele järgneb rahvus. Seejärel tuleb käsitlusele riigikaitse ning seejärel välispoliitika, kaasa arvatud suhtumine EL-i. Pärast seda on punktid, mis ei paku paremäärmusluse määramiseks ettevõetud tunnuste alusel üldosas huvi, erandiks eelviimane punkt, mis kannab pealkirja „Kultuur“.

Kultuur on teadagi rahvuse üks aluseid, selle paigutamine programmi lõpuossa võib teataval määral tähendada selle teisejärgulisust muude programmi eesmärkidega võrreldes. Samas, vastukaaluks sellele on Iseseisvusparteil „Rahvuspoliitika“ peatükk kohe riiki käsitlevate peatükkide järel ehk siis sisuliselt on tegu teise peatükiga programmis. Üldiselt on kõik käesolevas töös paremäärmusluse omadustena määratud tunnused esindatud programmi esimeses pooles, seega on neile pandud rõhku.

EL-i vastasus leiab äramärkimist kahes peatükis, nimelt Eesti Vabariigi olemusest rääkivas ja EL-ile spetsialiseerivas peatükis. Esimeses, Eesti Vabariiki käsitlevas peatükis on paistab eriti just silma EL-ga seonduv, sest rasvases kirjas on lause „Eesti peab välja astuma Euroopa Liidust, veelkord taasiseseisvuma“ Lisaks sellele märgib eelmine lause liitumise EL-iga Eesti Vabariigi põhiseaduse vastaseks ja liitumislepingu ratifitseerimise riigireetmisena Riigikogu poolt. Tegu on seega selge protestiga suveräänsuse loovutamisele EL-ile.

Sellele lisandub veel EL-i peatükis välja toodu, kus tuuakse esile veelkord suveräänsuse kadumine ja viiakse asi veelgi kaugemale, tuues sisse omariikluse kadumise. Ei ole seega kahtlustki, et EIP protesteerib suveräänsuse loovutamisele EL-ile. Kas EL-is olemine toob kaasa need tagajärjed, on vaatepunkti küsimus, fakt on, et EIP käsitleb neid paremäärmuslikule erakonnale omaselt.

Samas peatükis näidatakse üles ka rahulolematust seoses rahvuslike huvide kaitsmisega EL-is, tuues näiteks kodumaa majanduse ja ressursside loovutamist välismaalastele. Selle kõigega avaldatakse ka vastasust EL-i poliitika vastu, sest, võib öelda, selle kaudu EL oma mõjusid kehtestabki. EL-i poliitika vastasust, kuid ka suveräänsuse loovutamise vastasust, rõhutab veelgi EL-i nägemine liitriigina ja Eestit selle omavalitsusena, samuti

EL-i kvootidele allumise naeruvääristamine. Kokkuvõtlikult on EIP 2007. aasta programm täitnud kõik EL-i vastasuse tunnused.

Kontrastiks aga EL-i tunnuste selgele olemasolule, puudub programmist igasugune populism kui rahva ja eliidi vastandumine või rahva tahte toetamine. Kuigi otseselt välja öeldud populism programmist puudub, leidub seda varjatud kujul. Riigikaitse aluses „Turvalisuse“ peatükis kirjutatakse rasvases kirjas, et „erilist rõhku tuleb panna kuritegevuse ja korruptsiooni väljajuurimisele seadusloost, lisades juurde, et organiseeritud kuritegevuse väljajuurimine peab olema üks riigi prioriteetidest.

Seadusloomega tegelevad ehk seadusalgatusi teevad Eestis eelkõige valitsusametnikud ja väiksemal määral riigikogu fraktsioonid (Madise 2010). Võttes siin arvesse ka programmi alguses märgitud ja eelnevalt käsitletud EL-i teemal läbikäinud süüdistuse, kus EIP peab riigikogu riigireetureks EL-i liitumislepingu ratifitseerimise eest, saamegi eliidiks, kurjadeks korruptantideks valitsuse ja riigikogu. Kõigele sellele lisaks on programmis ka lubatud kaitsta rahvuslikke huvisid, eriti just välispoliitika kontekstis. See ei ole küll täielikult sama, mis rahva huvide eest seismise, kuid on küllalt sarnane, et pidada seda oluliseks. Võrreldes EL-vastasusega programmis, esines populismi kasutust 2007. aasta programmis märgatavalt vähem ja selle väljendus ei olnud nii selge.

Nativism on aga taas selgelt esindatud. Juba programmi esimeses lauses pannakse paika, et Eesti peab olema „rahvusriik, kus peremeherollis on eesti rahvas“. Määratakse end seega juba algusest peale selgelt natsionaalse ehk rahvusliku erakonnana. Rahvusluse teemat arendatakse edasi „Kultuuri“ peatükis, kus määratakse ühiskonna aluseks rahvuskultuur, mis põhineb esivanemate pärandil ja rahvuslikul omapäral. Nagu ka populismi käsitlemisel, saab ka siin tunnust toetava seisukohana sisse tuua rahvuslike huvide kaitsmise lubaduse.

Ksenofoobia saab tekstis märksa vähem ruumi, see ilmneb peamiselt migratsioonivastasusena. Otsene vastuseis võõra kultuuri esindajatele on rõhutatud mittenõustumine kodakondsuse nullvariandiga, lubamatu on uus massiline kolonisatsioon nii idast kui läänest. Probleemina nähakse ka mitte-eestlaste suurt osakaalu rahvastikust ning tõstatatakse ka assimileerumise probleem, kuid on ebaselge, kas seda nähakse positiivses või negatiivses võtmes. Kindlalt on aga lubatud rangestada nii kodakondsus-, keele- kui ka immigratsioonipoliitikat. Sellele lisaks taotletakse „kolonistide repatrieerumist ja Eesti dekoloniseerimist“. Riigikaitse seisukohalt

peetakse veel oluliseks keelata maa ja maavarade müük mittekodanikele. Vastukaaluks sellele kõigele ei nähta probleemi muukeelse hariduse andmises, kui see toimub kultuuriautonoomia seaduse alusel.

Kui ksenofoobia vastuseisuna Eesti jaoks võõrale on selgelt olemas, siis rassismi 2007. aasta programmis ei leidu. Iseseisvuspartei on võtnud hoopis toetava hoiaku rahvaste enesemääramisõigusele ja omariiklusele põlisel kodumaal. Siit saab veelgi kindlamalt järeldada, et EIP suhtub ksenofoobiliselt nii Eesti siseste võõraste vastu kui ka Eestisse potentsiaalselt immigratsiooni kaudu tulevate võõraste vastu, kuid see vaenulikkus ei laiene ülejäänud välismaalastele. Kokkuvõttes, nativism on Eestis osaliselt 2007. aasta programmis olemas, puudu on ainult selle ekstreemseim osa, rassism.

Autoritarismi pooldamise või mittepooldamise kohalt on palju vastandlikke seisukohti. Ühest küljest öeldakse programmi esimeses lauses, et eesmärgiks on tugev riik, samas ei täpsustata, mida mõeldakse tugeva riigi all. Kui võtta tugeva riigina sellist riiki, mis sekkub, kas otseselt või kaudselt palju inimeste eludesse, siis siinkohas räägivad tugeva riigi poolt EIP seisukohad, nagu infrastruktuur ja energeetikaettevõtted peavad kuuluma riigile ning välisinvesteeringute üle peab jääma riigi kontroll – „riiki tohib lasta vaid eesti rahvale kasulikud investeeringud“. Lisaks sellele vastandatakse endid „uusliberalistlikele väidetele nagu oleks riik põhimõtteliselt halb peremees“. Riiki nähakse seega võimelisena mingil suuremal määral kontrollima riigis toimuvat. Kui tugeva riigi poole püüdlemist võib programmis teataval määral märgata, siis demokraatiavastasust sealt ei leia.

Programm on pigem suurema demokraatia poolt, lubades presidendi otsevalimisi, saadiku tagasikutsumise mehhanismi ja maakonna tasandi valitavaks muutmist. Eelkõige peetakse isikuvabadusi ühiskonna aluseks, nagu ütleb „Turvalisuse“ peatüki esimene lause. Arvatavasti sellest lähtuvalt on seatud eesmärgiks ka „tugevdada õiguskaitse süsteemi“ ja nagu ütleb ka esimene, riigist rääkiv, peatükk, on EIP võtnud omale eesmärgiks kaitsta Eesti põhiseadust. Programmi seisukohalt ei ole EIP puhul tegemist antidemokraatlikult meelestatud erakonnaga.

Aasta 2007 programmis leidsid tugevat kajastust seega:

- Rahulolematus rahvuslike huvide kaitsega EL-s
- Opositsioon Euroopa Liidu poliitika
- Protest suveräänsuse loovutamisele

- Natsionalism

Olemas olid ka:

- Populism
- Ksenofoobia
- Tugeva riigi pooldamine

Ning puudusid:

- Rassism
- Anti-demokraatlik meelestatus

2.4.2. Eesti Iseseisvuspartei 2007. aasta teabeleht

2007. aasta teabelehte võib võtta ka kui EIP 2007. aasta valimisprogrammi. Selle sõnum on sarnane samal aastal kinnitatud programmile, kuid osasid seisukohti on võimendatud, teisi pisendatud. Silma hakkab suurenenud populistlikkus.

Valetajateks nimetatakse statistikaametit, valitsust ja riigikogu, kusjuures kõiki riigikogus olnud parteisid nähti välisriikide käsilastena. Nende eesmärgina nähakse Eesti pankrotti ajamist ja majanduse välisomandisse andmist. Seda tehakse eestlastele valetades ning neid nõnda laenamisdeliiriumisse ajades. EIP ei sea endale eesmärgiks rahva tahte teostamist, pigem ütleb ta, mis rahvale on hea ja mida rahvas tahtma peaks. Toimub selge ühiskonna kaheks jagamine, kus ühel pool on riigireeturitest valitsejad ja orjameelne rahvas ning teisel pool Iseseisvuspartei ja iseseisvust nõudev rahvas. Rahvas ei ole neil seega ühtne, nagu võib näha, rahvast ühtse blokina käsitlevates, traditsioonilisemates populismi käsitlustes (Mudde 2011), kuid rõhuasetusest piisab, et väita, et EIP kasutas aastal 2007 tugevalt populismi.

Samuti leidis teabelehes tugevat kajastust EL-i vastasus, kuid kuna see leidis tugevat kajastust ka 2007. aasta põhiprogrammis, ei annaks selle sügavam analüüsimine midagi juurde, vaadates EIP ideoloogiat aastate kaupa.

2.5. Eesti Iseseisvuspartei 2011. aasta valimisprogramm

Valimisprogramm koosneb kuuest peatükist, paremäärmuse seisukohalt on märkimist väärt, et teine peatükk käsitleb EL-i teemat ja neljas lõimumispoliitikat. Ülejäänud peatükid käsitlevad eelkõige teemasid, mis ei paku selles uurimistöös ette võetud paremäärmusluse tunnuste kohalt huvi. Tähelepanu hulk neile kahele teemale on seega suurem kui teistele tunnustele.

EL-i vastu ollakse jätkuvalt negatiivselt meelestatud. Jätkuvalt nähakse, et EL võtab Eestilt mitmes valdkonnas iseseisva poliitika ning teeb eestlasest pärismaalase omal maal. Esmakordselt on aga programmi nimelises tekstis sisse toodud Euroopa Ühiskodu projekt, mille all mõeldakse EL-i ja Venemaa ühisliitu. EIP keeldub viisavabadusest Venemaaga ja nõuab lahkumist EL-ist. Loen esindatuks kõik EL-i vastasuse tunnused. Poliitikale vastandumine kui üldine EL-i suunale vastandumine, protest suveräänsuse loovutamisele kui rahulolematuse EL-i poliitika domineerimisega Eesti üle ja rahulolematuse rahvuslike huvide kaitsmisele eelkõige EL-le ja Venemaale omistatud Euroopa Ühiskodu plaani pärast. Eelkõige on rõhutatud aga neist kaks viimast.

Ent erinev eelnevate ideoloogiliste dokumentidega on rahvusluse väike esindatus programmis. Rahvusest räägitakse vaid rahvusliku majanduse, sisuliselt eestlaste majanduse, kordategemise kaudu. Kultuurist juttu ei tehta. Samalaadselt on leebunud suhtumine ka välismaalastesse, sisuliselt on kadunud programmist ksenofoobia. Jätkuvalt nõutakse, et kodakondsuse andmist ei lihtsustataks, kuid samas ollakse seisukohal, et suundeestistamine on halb ja kedagi ei tuleks assimileeruma sundida. Jätkata lubatakse ka venekeelsetel koolidel, nõudel, et tagataks samuti korralikul tasemel eesti keele oskus. Ei peeta vajalikuks ka sisserände kvootide vähendamist tollasest tasemest. Küll aga keeldutakse viisavabadusest Venemaaga, kuid tekstist järeldades on tegu eelkõige julgeolekualaste kaalutlustega, mitte ksenofoobiaga. Samuti on EIP-l säilinud seisukoht maa müümise keelust välismaalastele, millest üksi jääb aga ksenofoobiale viitamiseks väheks.

Lõimumisteemal on võetud lisaks seisukoht, et „Ei muulased ega etnilised eestlased ebausalda (sic!) riigivõimu, vaid istuvaid valitsusi ja riigikoguparteisid.“ Viitamine mingi halvasti valitseva eliidi olemasolule on juba populismi pärusmaa. Rasvases kirjas on ka juba 2007. aasta programmis esinenud korruptsiooni väljajuurimine seadusloomest, millega viidatakse taas eliidile. Ka EL-i Eesti üle võtmine saab toimuda vaid „seniste riigikoguparteide reetulikkust (sic!) ära kasutades.“ Puudub aga viitamine rahva taatele kui sellisele, seega ei leia, et programm oleks ülemäära populistlik.

Korruptsiooni väljajuurimine peaks EIP sõnutsi toimuma aga õigussüsteemi ja selle tugevdamise kaudu. Karistused peavad olema kurjategijatele vältimatud. Ainult nii on programmi järgi võimalik ära hoida inimeste vabaduste ja võimaluste kuritarvitamist. Kuidas täpselt näeb välja nende kuritarvitamine, jääb ebaselgeks, kuid märgitakse, et isikuvabadused on Eesti ühiskonna aluseks. Selles suhtes ei ole seega toimunud

muudatust võrreldes 2007. aasta programmiga. Ka ei ole muutusi olnud majanduse reguleerimise nõudes, täpsemalt välisinvesteeringute suhtes, seega saab väita, et nõutakse mõningal määral tugevat riiki.

Aasta 2011 valimisprogrammis leidsid tugevat kajastust:

- Rahulolematus rahvuslike huvide kaitsega EL-s
- Protest suveräänsuse loovutamisele

Olemas olid ka:

- Populism
- Natsionalism
- Opositsioon Euroopa Liidu poliitikale
- Tugeva riigi pooldamine

Ning puudusid:

- Ksenofoobia
- Rassism
- Antidemokraatlik meelestatus

2.6. Järeldused

TEE/EIP on ajapikku muutunud. Alati on eksisteerinud EL-i vastasus, mis on ajapikku saanud programmis järjest kaalukamaks seisukohaks. Rahvuslus on samuti olnud alati programmis sees, kuid saavutas oma tipphetke 2007. aastal. Ksenofoobia on midagi, mida TEE oma programmis ei propageerinud, kuid mis saavutas taaskord 2007. aastal kõrgpunkti, kuid hiljem, 2011. aasta valimisprogrammist on see taas kadunud. See ei pruugi aga tähendada, et tänapäeva EIP ei esindaks 2007. aasta programmi ksenofoobseid seisukohti, sest nii 2007. aasta programm kui ka 2001. aasta doktriin kehtivad tänapäevani. Küll aga võib selline asjade käik viidata tulevatele muutustele.

Võrreldes TEE-aegadega on tõusnud ka tugeva riigi pooldamine, erandiks on 2001. aasta doktriin, seda eelkõige õigussüsteemi karmistamises. TEE eesmärkide kajastamisel ei kasutatud populismi, isegi selle kergeimal kujul kui mingi kurja eliidi kujutamisenä riigi eesotsas. See ilmus alles 2001. aasta doktriiniga, seega ei olnud algselt EIP programmis 1999. aastal, ning saavutas kõrgpunkti, nagu paljud muud tunnused, aastal 2007. Viimases on „süüdi“ arvatavasti fakt, et tegu on teabelehega, mille eesmärgiks on rahvas ärgitada emotsioone ja sellepärast on esitatud samu

seisukohti radikaalsemates toonides. Rahva poolehoidu võitmiseks saab ka kasutada populismi, mäletades Norrisest (2005: 271) tehtud järeldust, et raskustes parteid kasutavad rohkem populismi. Teabelehes oli selgelt öeldud, et kui 2007. aastal Iseseisvuspartei Riigikokku ei saa, siis 2011. aastal on juba liiga hilja.

Rassism ja antidemokraatlik suhtumine pole ei TEE ega EIP ideoloogilistes dokumentides kunagi kohta leidnud. Selle seletamiseks võib võtta aluseks taas Ignazi (2003: 1), kelle kohaselt olid 1980. aastatel paremäärmuslikeks parteideks eelkõige fašistlikud ja neonatslikud parteid. Tänapäeva olud on muutunud, rassism ja antidemokraatlikus võivad olla paremäärmuslikust mõtteviisist kadunud. Lisaks on need mõlemad Lääne maailmas taunitavad väärtused, nende kasutamata jätmine võib olla parteide huvides valijate häälte kogumisel. See ei välista aga võimalust, et EIP ei pea neid kahte tunnust tõepoolest oma maailmavaate osaks.

TEE-d ei saa adekvaatselt nimetada paremäärmuslikuks erakonnaks, nende eesmärkides sisaldus paremäärmuslikkuse tunnustest vaid EL-vastasus ning rahvuslus. EIP-d võib aga küll nimetada paremäärmuslikuks erakonnaks, küll aga tuleb nentida, et tegu on selle mitte kõige radikaalsema vormiga, puuduvad nii rassistlikud kui ka antidemokraatlikud vaated. Viimaste puudumine takistab tõsiselt EIP ideoloogiliste dokumentide seisukohti nägemast kui püüdlust autoritaarsele riigikorrale.

EIP-l on kindlalt täidetud kaks Cas Mudde (2010) tunnustest, nimelt populism, alates 2001. aastast, ja nativism, kuigi viimane on seatud natuke kahtluse alla 2011. aasta valimisprogrammi järgi, kus puudus nativismile omane ksenofoobne pool. Teatud määral saab ka autoritarismi tunnust lugeda täidetuks, kuna see võib viidata ka tugevale korrale, mis karistab eksinuid. Karistuse möödapääsmatus ja õigussüsteemi vettpidavus on EIP ideoloogilistes dokumentides levinud tunnused. Lisaks eelnevale on EIP pidevalt ja lakkamatult, nagu demonstreerib kokkuvõttev Tabel 1., EL-i vastane, mis samuti on omane paremäärmuslusele, Conti (2011 :638) järgi.

Tabel 1. TEE ja EIP paremäärmuslikkus ideoloogiliste dokumentide väljastamise aastate kaupa.

Tunnus (X tähistab esinemist)	TEE 1994	EIP 1999	EIP 2001	EIP 2007	EIP 2011
Rahulolematus rahvuslike huvide kaitsega	X	X	X	X	X
Opositsioon EL poliitikale	X	X	X	X	X
Protest suveräänsuse loovutamisele		X	X	X	X
Populism			X	X	X
Natsionalism	X	X	X	X	X
Ksenofoobia		X	X	X	
Rassism					
Tugeva riigi pooldamine		X		X	X
Antidemokraatlik meelestatus					

Kokkuvõte

Uurimistöö eesmärgiks olid analüüsida EIP ideoloogilist positsiooni paremäärmusliku erakonnana ning samas teha erakonna paremäärmuslikkust selgemaks, vaadates, millele see tugineb.

Töö alguses sai komplekteeritud tänapäevasele Euroopale kohane paremäärmusluse mudel, mis sisaldas endas nii radikaalsemaid kui pehmemaid paremäärmuslusele omistatud tunnuseid. Vähemtuntud autorite pädevuse kinnitamiseks ja üldise sobivuse tõestamiseks nii Eesti kui ka Euroopa konteksti seletati mõne autori kasutatud tunnus ka pikemalt lahti.

Tulemusena leiti paremäärmuslusele neli põhitunnust – populism, EL-i vastasus, nativism ja autoritaarsus, neist viimased kolm õnnestus ka alamtunnusteks jaotada. Alamtunnuste olemasolu ei tähendanud alati mõne tunnuse säilimist täpselt samal kujul, nagu käsitletud autor seda kujutas, kuid tähendas, et võimalus on vaadelda paremäärmuslikkust laiemast spektrist ehk võtta arvesse rohkem tunnuseid.

Uurimistöö teises osas viidi läbi ajalises lõikes analüüs TEE ja EIP ideoloogilistele dokumentidele. See võimaldas analüüsida TEE ja EIP ideoloogilise maailma muutumist läbi aja ning selle põhjal ka väita, kas nende puhul on tegu paremäärmusliku parteiga või mitte.

Järeldus on, et EIP on terve oma eksistentsi ajal olnud paremäärmuslik partei, eriti selgelt väljendus see vahemikus 2001 kuni 2011, kus olid täidetud kõik kolm Cas Mudde (2010) paremäärmuslikkuse tunnust. Aastast 2011 kuni tänapäevani on näha mõningast kaugenemist sellest. Samamoodi ei olnud kõik tunnused täidetud vahemikus 1999 kuni 2001. Paremäärmusluse seisukohalt oli aga hoopis erinev TEE, mida ei saa nende sätestatud eesmärkide alusel nimetada paremäärmuslikuks erakonnaks, paremäärmuslusele viitasid ainult EL-vastasus ja mõõdukas rahvuslus.

Kahe paremäärmuslusele omistatud tunnuste – rassism ja antidemokraatlikkus – mitteesinemist EIP-l saab põhjendada nende aegumisega tänapäevase paremäärmusluse kontekstis.

Kasutatud kirjandus

- 1) Birk, Anna-Liisa „Eesti Iseseisvuspartei Eesti poliitilisel maastikul“ Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool, 2012
- 2) Carter, Elisabeth *The Extreme Right in Western Europe: Success or Failure?* Manchester: Manchester University Press, 2005
- 3) Conti, Nicolò „The radical right in Europe, between slogans and voting behavior“ *Análise Social*, vol. 46, nr. 201, 2011, lk 633-652
- 4) Eatwell, Roger „Introduction: What Are Political Ideologies?“ Wright, Anthony ja Eatwell, Roger (eds) *Contemporary Political ideologies*. London: Continuum, 1999
- 5) Gabel, Matthew J. ja Hix, Simon. “Defining the EU political space: an empirical study of the European election manifestos, 1979-1999”. Marks, Gary ja Steenbergen, Marco R. (eds.) *European Integration and Political Conflict*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, lk. 93-119
- 6) Hainsworth, Paul *The Extreme Right in Western Europe*. London: Routledge, 2008
- 7) Ignazi, Piero *Extreme Right Parties in Western Europe*. Oxford: Oxford University Press, 2003
- 8) Iseseisvuspartei.ee „Eesti Iseseisvuspartei poliitiline doktriin“ 2001, <http://www.iseseisvuspartei.ee/test/index.php/doktriin.html> (külastatud 14. mai 2013)
- 9) Iseseisvuspartei.ee „Eesti Iseseisvuspartei programm“ 2007a, <http://www.iseseisvuspartei.ee/test/index.php/programm.html> (külastatud 14. mai 2013)
- 10) Iseseisvuspartei.ee „Eesti Iseseisvuspartei Teabeleht“ 2007b, <http://www.iseseisvuspartei.ee/info.html> (külastatud 15. mai 2013)
- 11) Iseseisvuspartei.ee „Valimisprogramm 2011“ 2011, <http://www.iseseisvuspartei.ee/test/index.php/pressiteated-avatud/items/valimisprogramm-2011-taeistekst.html> (külastatud 14. mai 2013)
- 12) Kasekamp, Andres „Extreme-right parties in contemporary Estonia“ *Patterns of Prejudice*, Vol. 37, nr. 4, 2003

- 13) Kirch, Marika „Eesti erakondade suhtumine Eesti ühinemisse Euroopa Liidu ja NATO-ga“ *MSI*, 23. november, 1998, nr 237.
http://www.riigikogu.ee/msi_arhiiv/tel237.html (külastatud 15. mai 2013)
- 14) Kriesi, Hanspeter. (2007), “The role of European integration in national election campaigns” *European Union Politics*, vol. 8, nr. 1, lk 83-108.
- 15) Madise, Ülle „Seadusloome“ *Estonica*, August 2010
<http://www.estonica.org/et/Riik/Riigikogu/Seadusloome/> (külastatud 12. mai 2013)
- 16) Minkenberg, Michael „The Radical Right in Postsocialist Central and Eastern Europe: Comparative Observations and Interpretations“ *East European Politics and Society*, Vol. 16, Nr. 2, 2002, lk 335-362
- 17) Mudde, Cas "Who's Afraid of the European Radical Right?" *Dissent*, 2011, lk 7-11 http://works.bepress.com/cas_mudde/31 (külastatud 16. mai 2013)
- 18) Mudde, Cas „Extremist Movements“ Heywood, Paul; Jones, Erik ja Rhodes, Martin (eds) *Developments in West European Politics*. Basingstoke: Palgrave, 2002
- 19) Mudde, Cas „The Populist Radical Right: A Pathological Normalcy“ *West European Politics*, vol. 33, nr. 6, 2010, lk 1167-1186
- 20) Mudde, Cas „The War of Words Defining the Extreme Right Party Family“ *West European Politics*, Vol. 19, nr. 2, 1996, lk 225-248
- 21) Mudde, Cas *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007, lk 23
- 22) Mudde, Cas *The Ideology of the Extreme Right*. Manchester: Manchester University Press, 2000
- 23) Norris, Pippa *Radical Right: Voters and Parties in the Electoral Market*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005, lk 271
- 24) Postimees Online, toimetas Mäekivi, Mirjam „Online-intervjuu: vastas Iseseisvuspartei esinumber“ 21. veebruar, 2011,
<http://poliitika.postimees.ee/391670/online-intervjuu-vastas-iseseisvuspartei-esinumber/>
- 25) Szczerbiak, Aleks ja Taggart, Paul „Theorising Party-based Euro-scepticism: Problems of Definition, Measurement and Causality“ VIII rahvusvahelisel European Union Studies Association konverentsil esitletud essee, Nashville, Märts 27-29, 2003

- 26) Szczerbiak, Aleks ja Taggart, Paul *Opposing Europe*. Oxford: Oxford University Press, 2008
- 27) Zimbron, Ricardo „The Unappreciated Margin: Turkish Electoral Politics Before the European Court of Human Rights“ *Harvard Ilj Online*, vol. 49, 2007, lk 18
- 28) Tuleviku Eesti Erakond *Tuleviku Eesti Erakond : põhikiri, programm, suurkogude avaldused*. Tallinn : Tuleviku Eesti Erakonna büroo, 1995
- 29) Vabariigi Valimiskomisjon „Riigikogu valimised 2011: valimistulemus“ <http://www.vvk.ee/varasemad/?v=rk2011> (külastatud 1. aprill 2013)

Eesti Iseseisvuspartei 1999. aasta programm

in kasu stua assemblee și funcție. 1. Parafus on vähemam invest
osakale 1,5 protsedupunkti võrra. Tõusame harruse proo
võistavalt sellele võrre ka osuseid.

- Peetame kogukoolide mitmekesist koostust, nii mihkise kui erakoolide päimelike võrta, ühiskoolide pakumist üle kogu maa. Tegime koguhariduse saamise võimaluse kõigile sõltumata nende varustatusest järelevalvest. Eriti aetatakse teeme soodustusi.
- Soodustame kogu üla kstvat etendust, kõhale esitavate ja isikute väärustatvat haridust. Peame õigeks võrdlevat usutavust koolides fakultatuse õppimata.
- Peame õigeks etendatavuse üldhariduse sissevõtmist koolides, varemalt ja füüsil-

sest igihüüeselt arvestanud isiksuste kujundumist, tevisespondi käitumisharvaks tegemist igapäevases elus.

KULTUR

- **Elitane** uskononni mille aluspõhiks on rahvuskultuur. Selline ühiskond tugineb loovale inimesele, kes ei ole, säilib ja areneb elasi erinevamate põlvkondi, rahvushakkumise, omapäia, püüdnud kultuuride. Rahvuskultuur on elute rahvuse püüdnud, ainsad inimesed saad uskonni.

- **Välisriikide kultuurisfäär:**

TERVISHOID

- Väärtustamine inimese ja rahva tegevise kui nigi eksistentsimise ja julguseku aluse.
- Peamine õiguse nigi poole tasuda initsiäli analüüsi väärtusliku humanitaarse tasundel.
- Toetamine mu sisse tegevistku elutahvi ja võimeke süsteemimise vastu avatähkes lohtakes.
- Tunnustamine loomuliku ja rahalisi maise meelestani võimeke eluõigust.

WITH TOWNSHIPS

[illegible]

30 Mar 1999

LEST ISESEVUSPARITHI

PROGRAMMI

PLANTOLENIN (M⁺ 171) on kadeži vnetni učinki, etimološki izvirno: *dos* (nasol) *labridus* (travica) *lasi* (sade), *tinacit* (problematično) *labridus* (trava), *kinigamit* (vitalna) *scandit* (vitalna) *lasi* (trava) *kinigamit*.

Като автор, писател и не само писател в себе, този творец трябва да привлича вниманието си

11221 IN LISTENING

There are a number of advantages. First, one does not need a library or a network to make the most of the book.

4. *Key to universal models.*

Let's take health insurance, for instance. There's a link between individualism and a free market, but

Leptopoda holomaculosa Zilber-Rindler

THIS non-charitable family foundation will accept only outside donations.

For further information, please contact:

EESTI VABARIIK

- Ixsti Põhiseadus sätestab, et Ixsti initsiatiiv on tagatud ja võrandamata. Nii see praktiliselt olema – mingi jama

RAHVUSPOLITIKA

- Määr sõltu on eesti rahvuse põlvkonnast: eestlastevärskena on poolest kolmandal.
- Me ei tea siia keeldumisele nullväärtusigi egi, luba uuel massivset immigratsiooni.
- Kõnnikume eesti vaimule toetava rahumeelse ühiskonna läinudes tõdemusest, et

RIIGIKORRALDUS

- **Peame õigusa arusaama** niigst kui **tahtlustoim** organisatsioon **koostamine** võimast ega loetla **usultehalistiku** arusaama niigst **halva** **pramehena** - kui **viimane** **käitub** **seltsena**, siis **en** **alati** **stüüdi** **konkreetsed** **istkud** **in** **need** **en** **tuvastavad**
- **Jätkamine** **edasilas**, et **üks** **en** **elujutline**, kui **põhiline** **osi** **elantsikonna** **probleemide** **lahendamise** **kohtepool**, **ning** **kohtalike** **võim** **toimib**, kui **organisatsioon** **en** **inguvõid**
- **Kohtalike** **maksude** **ning** **ühikarjastuse** **elavne** **kand** **inguvne** **kohtaliku** **elu** **arv** **elne** **keskustena** **võrrelduvad** **võimalasest**. **Kohtalike** **õnnavallustuste** **arv** **neab** **sohtumist**

inimeste vahast rahvast, pütkonna ajaloostest, majanduslik... ning kultuurilisest omapärsust.

MAJANDUSPOLIITIKA

- Majanduse küttevõtte rakendamisel on mõeldudpääsitud kõikide piluade mahavõtmise rahvuslikult majandussüsteem. Selliseks loome esmapäikokorras korda sealasid ja toome nigi majanduse välja IMF ja Euroopa Komisjoni juhendamise alt, kohaliku juhtimise alla. Eesti Panga soome läbi IMF-i ja muudame klassikalises nigi koostöös.

- Tõlgeme rahvusliku majandussüsteemi vähemalt võrdelised tingimused võrreldes välis-majandussüsteemidega. Isest, vajadusel rakendame soodustusi ja eeliseid rahvuslikult majandussüsteemidele.

- Rakendame mõeldukalt reguleeritud, kaasajast turumajanduslikku majandus-politiikat, vältides uusliberalistliku majanduspolitiikat.

- Edulika majandussüsteemi eelduseks on selged ja korraldatud omandusõigused. Rakendame riikliku ja erategevõtluse sobivat suhet, riikliku majandussüsteemi osakaaluga vähemalt 35%. Me ei luba erastada julgevõtluse seisundit, olemas majandussüsteemi.

- Peame vähemalt vajalikuks koostis majandussüsteemi vorme, mis suurendavad, kui ka keskusi ja viikeetevõtlusi, toetame pereettevõtlusi.

- Eelistanime teadust ja oskusi nõudvat tootmist, lõpptootlangu valmistamist toot-maine müügle.

- Rahvusliku majandussüsteemi arengupoliitika rakendamisel loome tugeva rõhu-lisestuse Eesti suurtele (per capita), maapõue- ja loodusrikkustele, erandlikult suurele geograafilisest ressursile, mis tuleb me suurest geograafilisest asendist.

MAAELU

- Maetlu ja põllumajandus on elavits, meie julgevõtluse alus. Eesti põllumajandus peab tagama meie vajaduste rahuldamise põhiliste toidumateri- osas. Täastamine põllu-majanduse elujõu paritese väliskaubanduspolitiika kaudu.

- Maamajanduslikult tohib olla üksnes eesti kodanik.

- Väärustamine tootmine- ja loodusrikkust, eelistanime mahepõllumajandust, samas ei tee rakitust suuretootmisele, kui see ei sead ohtu teisi tootmist. Tõelustamine, et looduslike iseloomust toitu on meie põllu- ja metsasaadustel omandusi, mis tagavad täendavaid turuvõimalusi.

SOTSIAALPOLIITIKA

- Soome ühiskonnast sõltuvate inimeste sissetuleku keskmine palga.

- Rakendame väesuspini ja tootuse abivahet suhtelised määrad, mis on tavaks arenguseni võrdelavates Euroopa riikides.

- Muudame alimientide maksimise ja stamine põhinev: maksimise riigile, viimane tagab nende laekumise, vajamaks toetuvad sõltumatu laekumise.

- Tõstame sotsiaalselt osakala eelures kahe protsendipunkti võrra. Kuid pro-bleemide lõpliku lahendi - väärka toimetuleku - anname siiski rahvusliku riikuse suureneva tootmise kaudu, rahvusliku majandussüsteemi küttevõtte kaudu.

MAKSUD

- Rik on seda riik... mida rikamad on tema kodanikud, vaid eesti kodan- jandussüsteemi platvõtlus areng pärast nigi ja rahva.

- Eelistanime sellisest maks, mis on kergesti tuvastatavad, maksustamine eelki- binitist, tulu mõeldukalt.

- Viime üldise maksukoormuse määra alla 35%-i, ettevõtluse tulumaksu alla 7%.

- Maksude vähendamise korrame maksude parema laekumise.

- Tõstame Riigikontrolli võitust, omavalitsuste rolli maksude kogumisel.

RIIGIKAITSE, TURVALISUS

- Eesti julgevõtluse eesmärgiks tagatakse peaval suuna rahvusvahelised kokkulep- tegu koostöödelt vähendamisel, geograafilisest ruumile vähendamisel.

- Eesti majandus peab tagama liigipäiselt välisinvesteeringute erinevate poliitilisest ruumidest võrdelavate osakaalude alusel, sealjuures kogumatus pärsi rahvus majandussüsteemi arengut ega saavuta nigi ülekaalu rahvuslik võrreldes. See on Eesti julgevõtluse teieks tagamiseks.

- Omandi- ja maareformi lõpetamine ning maa ja maavarade müügi keetu mite-est kodanikele on kohandatud julgevõtluse tagamiseks.

- Elanike hup-asustuse, jaundamine tuludeks on meie julgevõtluse neplandaks taguts.
- Eelistanime üldist kohustusliku kaitseviige. Peame vajalikuks üldist ri- isivõitkatselust väljõiget koos ulemaalse reserv-kaitseüksuste süsteemi.

- Pooldame koostööd ÜRO rahvusvahelise, NATO-ja VÄLISPOLIITIKA JA EUROOPA LIIT

- Eesti tugevus ja maie saab tuleneb üksnes rahvusvahelise koostööst ja dushkust küttevõtlust.

- Eesti välispolitiika aluseks peab olema Eesti sõltumatus, kindlustamine nigi arendamine iseseisva riigina.

- Me ei propageeri ühtemisi Euroopa Liiduga. Vastav inimseisus on rahv- mis tugub referendumele. Peame enda kohusks rahva objektivset teavitam- misega kaasnevalt tagajärgedest.

- Tõetame teiste rahvaste enesemääramist ja omariikuse teatamist või loome

Vaamust toetab handes, mida hantam on inime, seda rohkem suutab >>>

HARIDUS

The Ideology of Estonian Independence Party and Its Change through Time 1994 – 2012

Henri Lindepuu

Summary

While other parties enjoy frequent analyses on their accounts, Estonian Independence Party is rather unpopular as an object of study. The Independence Party is seen as a radical right party in everyday discourse. The goal of this research paper is to verify or overthrow this belief via confirming the radical rightism of the party in different periods of time decided by the years the party unveiled a new document concerning their ideology.

The results indicate that the Independence Party is indeed radical right but its peak, the most radical right period, occurred during 2001-2011 when most of radical right properties were sufficiently present in its ideological documents. During the periods of 1999-2001 and 2011-2013, the radical right was noticeably but not significantly less existent.

In addition, it was made clear that Future Estonian Party, predecessor of Estonian Independence Party, was not a case of radical right as it lacked many of the necessary qualities to be classified as one. Its only predominant property was the anti European Union statement while it lacked more common traits such as populism, authoritarianism and nativism, a certain mixture of nationalism and xenophobia.

Thus, having confirmed Estonian Independence Party as a radical right party, use of the party's name in such context is justified. Though it might be interesting to see what the future holds for the party after its reoccurring failures to obtain seats in the parliament and faint changes away from the radical right in 2011 election programme.